

TIPY, JAK NA INTERNETU NENALETĚT

Nechat se na internetu napálit je velmi snadné. Na webech, blozích, sociálních sítích i e-mailem koluje množství rádooby šokujících a pikantních zpráv, které vyzývají k tomu, abychom je dále šířili. Tato sdělení často vypadají na první pohled důvěryhodně. Jejich cílem ale není nás informovat, nýbrž přesvědčit o „své pravdě“ nebo nás přimět pochybovat, zda lze pravdu zjistit. Co s tím? Existují nějaké indicie, jak poznat zprávy, které se námi snaží manipulovat? Následujících 8 tipů by nám mělo pomoci.

1 AUTOR: NEZVĚSTNÝ

Autor není uveden? To by automaticky měla být výstraha k obezřetnosti. Média, která si za zveřejněnými informacemi stojí, nemají důvod jména redaktorů tajit. Naopak nám dávají možnost autory kontaktovat a nahlédnout také do seznamu jimi vytvořených článků.

Někdy je pod článkem uvedeno pouze „Redakce“. To může být v pořádku, pokud je možné na daném webu dohledat jména redaktorů a možnost, jak je kontaktovat.

Příklad:

The screenshot shows the website ZVĚDAVEC with a navigation bar containing 'HLAVNÍ', 'EDITORIAL', 'RUBRIKY', 'REGIONY', and 'TÉMATA'. Below the navigation bar is a section titled 'SEZNAM VŠECH AUTORŮ'. Underneath this title is a link 'Přejít na písmeno:' followed by a list of letters: 'A B C Ā D Ď E F G H I J K L M N O P Q R Ŕ Š S Š T U V W X Y Z Ž'. Below the letters is a table listing authors and their article counts.

Author	Count
-	
Autor neuveden	995
D-fens	13
Arsinoe	3
Avner Cohen a William Burr	1
Trodas	3
Drewid	1
JM	1
Loligo vulgaris (Oliheň obecná AKA squid)	1
Alastair Crooke a Mark Perry	2
Steve Watson a Alex Jones	1
Ezekiel	1

Kontext:

Na obrázku vidíme seznam autorů, kteří píšou články na web Zvědavec.org. Zhruba k tisícovce článků se nikdo nehlásí. Důvěru nebudí ani názvy rubrik „Přišlo e-mailem“, „Na okraj“, „Zajímavé adresy“, „Interní informace“ nebo „Nevážně“. V roce 2011 byl zakladatel a provozovatel webu Vladimír Stwora pravomocně odsouzen za to, že na svém webu zveřejnil články zpochybňující holocaust.

Vladimír Stwora web založil v září 1999, jak lze ale dohledat na webové stránce www.whois.com/whois, doména není zaregistrovaná pod jeho jménem, nýbrž na panamskou firmu WhoisGuard, která poskytuje vlastníkům domén anonymitu. V sekci „O Zvědavci“ popisuje zrod webu následovně: „Zvědavec původně vznikl proto, abych se na něm naučil webové technologii a programování, ale velmi brzy, od prvních článků zde jsem si tak nějak podvědomě vybral za cíl bojovat proti politické korektnosti psaným slovem, odhalováním její pravé podstaty a pokrytectví.“ Politická korektnost je podle autora webu největším zlem současného systému.

ODKAZY:

<http://www.evropskehodnoty.cz/zvedavec/>

<https://interaktivni.rozhlas.cz/dezinformace/>

2 PROVOZOVATEL: NEZNÁMÝ

Na webu nelze dohledat, kdo ho provozuje? Tato informace obvykle bývá v záložce „Kontakt“ nebo „O nás“, případně „Tiráž“. Pokud se provozovatel webu skrývá, je to podezřelé, tak se důvěryhodné médium nechová.

Příklad:

The screenshot shows the homepage of the website LAJKITCZ. At the top, there is a navigation bar with links: Home, Zprávy, Osobní rozvoj, Životní styl, Zábava, Bizzare. A prominent banner for 'Vzdušná Sukně - 399 Kč' is displayed, featuring several images of colorful, flowing dresses. Below the banner, there is a grid of news articles. Each article includes a thumbnail image, a headline, a date, and a short summary. On the left side of the page, there is a sidebar with a 'FullTab' advertisement and a search bar. The website's design is clean and modern, with a focus on visual content.

LAJKITCZ

Vzdušná Sukně - 399 Kč
Sukně, kterou si snadno zamilujete. Časově omezená akční cena 399 Kč a poštovné zdarma.

Postovnézdarma.cz

Home Zprávy Osobní rozvoj Životní styl Zábava Bizzare

FullTab
Enhanced search experience
Watch TV on your computer
Watch episodes legally

FullTab
Enhanced search experience
Watch TV on your computer
Watch episodes legally

Muž natočil záhadný létající objekt nad Slovenskem se vzkazem: přijde čas, kdy budou lidé pořádně překvapeni
dub 30, 2017
Na internetu se objevilo nové mysteriózní video, které nedá nadšencům mimozemských civilizací spát. Nad obzorem je zachycen objekt, který náramně připomíná létající talíř. Video zveřejnil na internetu uživatel Martin Miku s popisem, že přijde čas, kdy podobné objekty budou vidět všichni lidé a zůstanou pořádně překvapeni.

Návštěvníky varovali, aby se soše nedívali do očí. Lidé to ignorovali a pak to přišlo...
dub 30, 2017
Každý, kdo si přečetl varování, se na vlastní riziko vystavoval reakci sochy. Mohl totiž tušit, že něco se stane. Nikdo však nevěděl co. Pokud jste zvědaví, jak dopadne kontroverzní umění, když se návštěvníci podívali soše do očí, uvidíte to v následujícím videu.

Yvoce postavený iluminátský bankéř dostal za úkol rituálně zabít dítě! Nedokázal to udělat a nyní poskytl exkluzivní výpověď
dub 29, 2017
Holandský bankéř Ronald Bernard bol na istom večierku

I WANT ALL YOUR MONEY!
Zastavme gestapo, než bude pozdě...
dub 28, 2017
Jedná se o „Zajišťovací příkaz“, který se vždy používal ještě vzácněji než šafrán. Jen a jen v případě, kdy je firma

ANNA BOLAVÁ KE DNU

VIKENDOVÁ AKADEMIE WeCanCode

Kontext:

Na webu Lajkit.cz nejsou žádné informace o redakci, která připravuje články, ani o provozovateli webu. Pokud by chtěl někdo tým Lajkit.cz kontaktovat, najde jen e-mail s doprovodnou větou: "Pokud máte zájem o reklamu nebo jiný dotaz, kontaktujte nás e-mailem."

Pomocí webové služby whois.com/whois lze dopátrat, že doménu zaregistroval v červenci 2015 podnikatel Ondřej Geršl provozující weby Ac24.cz nebo Svět kolem nás, které jsou považovány za dezinformační weby.

Web Lajkit.cz cílí na mladé, snaží se jim nabídnout zajímavý a zábavný obsah, který promíchává se serióznějšími tématy (politika, bezpečnost, ekonomika, ...). Najdeme na něm následující rubriky: „Zprávy“, „Osobní rozvoj“, „Životní styl“, „Zábava“, „Bizzare“. Příspěvky jsou krátké, dominují jim obrázky a videa a jako autor je vždy uvedena „Redakce“.

ODKAZY:

<https://interaktivni.rozhlas.cz/dezinformace/>

<http://strategie.e15.cz/strategie/netvr dime-ze-vime-jak-se-veci-presne-deji-haji-se-majitel-webu-s-alternativnim-zpravodajstvim-1327842>

3 POLITIKA, SERIÓZNOST, UFO

Narazili jste na seriózně se tvářící článek, ale přesto máte pocit, že něco nehraje? Podívejte se na další články a zjistíte, o jakých dalších tématech web informuje. Pokud jeho obsah tvoří směsice zpravodajství, konspiračních teorií, informací o pozorování výskytů UFO, účincích esoterických kyvadel a podobně, buďte na pozoru.

Příklad:

NEJKVALITNĚJŠÍ KRMIVA
na Evropském trhu

DOPRAVA ZDARMA
od 1.200 Kč

VŠE SKLADEM

Domovská stránka | Novinky | Kontroverzní realita | Americká vláda potichu přistupuje k programu modifikace počasí. Vydala varující doporučení: Nevdechovat, nosit ochranný přístroj!

Americká vláda potichu přistupuje k programu modifikace počasí. Vydala varující doporučení: Nevdechovat, nosit ochranný přístroj!

Napsal Svět kolem nás dne 17. leden 2017. Kategorie Kontroverzní realita Počet zobrazení: 6220

REKLAMA

Ztratíte 22 kilogramy díky podivnému triku z roku 1933. Tato zapomenutá předválečná metoda rozpuští tuk z břicha, hýždí a boků neuvěřitelnou rychlostí. Stačí následovat jedno zvláštní pravidlo...

Více >> Fucus MAX

Lvl 1 Lvl 12

HRÁT ZDARMA online

člověk či elf? Kým chceš být?
Přihlas se a rozjed své

V článku je uvedeno:

„Modifikace počasí, geoengineering a chemtrails; to jsou hlavní témata, která se dnes skloňují v nejrůznějších kruzích, takže skalním žvanilům připadá, že i milovníci pravdy musí s nimi být obeznámeni. Je to pohled, který se hluboce zakořenil u všech, kteří se rozhodli odložit stranou své kritické myšlení ve prospěch pohodlné každodenní lži.“

„Takže když vláda nedávno uveřejnila na II. inzertní straně novin Pasadena Star oznámení, že se v okrese Los Angeles chystá provedení modifikace počasí, stalo se zřejmým, že ty tupé pohledy by se měly obrátit dovnitř, kvůli troše tak velmi potřebné sebereflexe a kvůli přehodnocení.“

„Nepochybně vhodným místem novin pro zveřejnění takového kontroverzního tématu je inzertní stránka, kde si toho bezpochyby nevšimne zdaleka každý. Ale sarkasmus stranou. Je zřejmé, že nechtějí, aby si kdokoliv všiml tohoto prohlášení o modifikaci počasí, která byla až do minulého roku vášnivě odmítaná.“

Kontext:

Je evidentní, že se jedná o konspirační teorii. Celý článek se opírá o fotografii, jejíž pravost nelze zaručit. Článek nedává prostor pro vyjádření americké vlády nebo relevantních odborníků. Analyzovaný článek vydal

Svět kolem nás 17. ledna 2017. Stejný článek vyšel na tomto místě i 10. března 2016. Zprávu přejaly i další weby, například ČeskoAktuálně.cz, který ho označil rovnou štítkem konspirační teorie.

Podtitulek webu Svět kolem nás zní „kontroverzní realita“, stejné jméno nese i jedna z rubrik. Dále zde najdeme také rubriku „Záhady“. Většina článků je podepsána redakcí, o které na webu nejsou žádné informace. Je zde uveden pouze obecný e-mail.

Při návštěvě tohoto webu čtenář nepřehlédne reklamu. Pokud provozovatel webu umístí reklamní plochy takto dominantně na svém webu, je to signál, že chce na reklamě co nejvíce vydělat i za cenu znehodnocení obsahu. Profesionální weby většinou kladou důraz také na kvalitní a přívětivý design. To neznamena, že by reklamní plochy nevyužívaly, nicméně jsou většinou umístěny tak, aby tolik nerušily a lépe ladily s celkovým designem.

Svět kolem nás patří do rodiny dezinformačních webů, které provozuje podnikatel Ondřej Geršl (který provozuje i web Lajkit.cz). Doménu si zaregistroval v červnu 2013. Web Svět kolem nás podle statistik Netmonitoru navštívilo v dubnu 2017 zhruba 134 tisíc reálných uživatelů.

ODKAZY:

<http://ceskoaktualne.cz/2017/01/konspiracni-teorie/americka-vlada-potichu-pristupuje-k-programu-modifikace-pocasi/>

<https://interaktivni.rozhlas.cz/dezinformace/>

<http://www.svetkolemnas.info/novinky/kontroverzni-realita/5382-americka-vlada-potichu-pristupuje-k-programu-modifikace-pocasi>

4 JEDNA PANÍ POVÍDALA...

Na internetu koluje spoustu zajímavých a znepokojivých zpráv, které svádějí k dalšímu šíření. Často stojí na výpovědi jednoho člověka, který se snaží ostatním předat osobní zkušenost. V drtivé většině případů to není ale jeho vlastní zkušenost, nýbrž popis toho, co se přihodilo jeho známému, manželce kolegy, kamarádkině, babičce apod.

Pokud se text neodkazuje na konkrétní osobu, a my tak nemáme možnost si u ní pravdivost informace ověřit, sdělení považujeme za nedůvěryhodné. Je velmi pravděpodobné, že se jedná o poplašnou zprávu (nazývanou také hoax), jejímž cílem bývá vyvolání strachu nebo vzteku ve čtenářích a pobavení autora.

Příklad:

Milé kamarádky, přítelkyně...

Zvažovala jsem, jestli mám tento mail posílat, ale třeba tím pomůžete i ostatním ženám...

Můj bratranec z Hlučínska má kolegu v práci, který teď zažil se svou manželkou těžké trauma. Šli nakupovat do Ostravy Poruby, procházeli se po Lenince a jeho žena si ještě chtěla koupit nějakou maličkost u tamějších Vietnamců (mají tam prý více obchodů vedle sebe). Řekla mu, ať počká venku, že bude hned zpátky. Už se stmívalo, tak manžel trpělivě čekal. Když se po 10 minutách žena nevracela, šel k tomu obchodu a narazil do Vietnamce, který ho odstrčil, že už zavírají. Ten manžel na něj zvýšil hlas, že je tam přece jeho žena, ať ho okamžitě vpustí dovnitř. Vietnavec nereagoval a prudce ho odstrčil, zabouchl dveře a zamknul. Manžel okamžitě volal policii. Strašně se vylekal, když po 5 minutách od telefonátu přijelo velké policejní auto, ze kterého vyskočilo několik maskovaných ozbrojených policistů v kuklách. Najednou zjišťoval, že se nejedná o žádný obyčejný zásah. Když vtrhli dovnitř, našli jeho manželku ukrytou ve skříni s kolíkem v puse a celou svázanou. Byla v těžkém šoku. Venku jí policajti sdělili, že se stala obětí nebezpečné severomoravské mafie, která obchoduje s lidskými orgány. Ženy jsou pro ně snadnější kořistí, proto jich v poslední době několik zmizelo... Už několik let rozplétají kriminalisté jejich gang, záměrně se o této mafii nedozvíme z médií, protože policii chybí informace ještě o několika dalších mafiích, které s nimi úzce spolupracují.

Když nám to bratranec vyprávěl, třepal se mu hlas, je to příběh manželky jeho blízkého kolegy - kamaráda. Prosím, dávejte na sebe pozor, ujišťujte se, jestli je v obchodu s vámi více lidí. Nechci vás tímto mailem děsit, jen cítím potřebu takové věci sdílet, protože tohle je skutečný listopadový příběh z Ostravy Poruby...

Moc vás všechny zdravím a opatrujte se... Marci

Kontext:

Hoax se poprvé objevil v červenci 2013. Šířil se zejména na sociální síti Facebook a po e-mailech. Policie po autorovi této poplašné zprávy pátrala.

Pro hoaxy je typické, že začínají tím, že autor předává dál informaci, kterou má údajně od známého, souseda. Je to podobné, jako když chce člověk pobavit společnost na příklad na oslavě narozenin vtípem či zajímavou historkou. Většinou začíná podobně: „nedávno mi známý říkal ...“

ODKAZY:

<http://www.hoax.cz/hoax/unos-zen-v-asijskych-obchoddech/>

http://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/policie-vyvratila-famy-o-krvezivnich-cizincich-kteri-v-ostrove-unaseji-zeny-20.html

<http://moravskoslezsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/hruzne-famy-o-unosech-v-ostrove-se-siri-dal-policie-hleda-autora-e-mailu-2013120.html>

5 ŠOK! HRŮZA! PANIKA! SDÍLEJTE!

Přítáhl vás ke čtení podobný titulek? Autor článku a provozovatel webu si spokojeně mnou ruce, o to jim přesně šlo. Přečtěte si text ještě jednou a položte si otázku, jestli je jeho cílem informovat, nebo vzbudit emoce. Pokud to druhé, tak se nabízí otázka – proč o to autor usiluje? Navíc, pokud by byl obsah pravdivý a informace skutečně tak třaskavá, pozornosti a šíření by neunikla i bez křiklavých titulků.

Příklad:

V článku je uvedeno:

„Uprchlíci, nezvládnutá krize, pokles preferencí. To vše se podepsalo na kancléřce Angele Merkelové. A teď, když je krize největší, přišla opravdu šokující informace přímo z Německa. Podle odborníka z oboru psychiatrie Hanse Joachima Maaz trpí kancléřka duševní poruchou a narcismem.“

„Hans-Joachim Maaz je uznávaný německý psychiatr a doslova řekl, že chování Merkelové není úplně v pořádku. ‚Angela Merkelová jeví známky duševní poruchy a narcismu,‘ promluvil o svých pocitech při pohledu na její poslední vystoupení na veřejnosti.“

Podle něj ztratila jakýkoliv kontakt s realitou a popsal ji jako typicky úspěšnou osobu, která často zachází do krajností, aby dostala uznání od ostatních. A to vše kvůli nízkému sebevědomí.“

Kontext:

Článek vyšel na webu ČeskoAktuálně.cz 17. 3. 2017 a je převzatý z webu Svět kolem nás, o kterém píšeme více u 3. tipu. Titulek se snaží zaujmout slovem „šok“ a oznámením, že Angela Merkelová trpí duševní poruchou. V článku to dokládá citace německého psychiatra Hanse-Joachima Maaze. Redakce nicméně neuvádí, odkud citaci převzala – pravděpodobně vychází z rozhovoru lékaře pro německou verzi Huffington Post. Německý psychiatr však neřekl: „Angela Merkelová trpí duševní poruchou“, web ČeskoAktuálně.cz se proto dopouští manipulace. Důvěryhodné médium by se psychiatra zeptalo, zda může své pocity doložit nějakými fakty a zveřejnilo by také názory dalších odborníků.

Popis na webu: „ČeskoAktuálně.cz se prezentuje jako alternativní zpravodajství bez cenzury, které není sponzorováno žádnou zainteresovanou třetí stranou a je živeno pouze z reklam. Najdete u nás nejrůznější kontroverzní názory na události z domova i ze světa a zároveň i nezaujaté zpravodajství, které nikde jinde nenajdete.“

Web nabízí následující rubriky: „Z domova“, „Ze světa“, „K zamyšlení“, „Kontroverzní“, „Islámský stát“, „Uprchlická krize“. Články jsou často převzaté z dalších webů, například www.hlavnespravy.sk nebo zpravy.parlamentnilisty.cz.

Webová doména ČeskoAktuálně.cz byla registrována v červenci 2015 podnikatelem Davidem Pelánem.

ODKAZY:

<http://ceskoaktualne.cz/2017/03/zpravy-ze-sveta/sok-prichazi-z-nemecka-merkelova-trpi-dusenim-poruchou/>

http://www.huffingtonpost.de/2016/01/24/psychoanalytiker-hans-joachim-maaz-angela-merkel-_n_9064278.html

6 JE TAM PŘECE OBRÁZEK

I fotografie, která vypadá důvěryhodně, může být podvrh. Úprava fotek ve Photoshopu či jiném grafickém editoru je velmi snadná. Ověřte si proto její pravost, zabere to jen chvíličku.

Doporučujeme použít Google obrázky. Některé prohlížeče umožňují ověřit autenticitu fotografie pouhým kliknutím pravým tlačítkem myši a volbou „Vyhledat pomocí Google“. Pokud vám tento způsob nefunguje, uložte nejdříve danou fotku do počítače nebo si zkopírujte její adresu (klikněte pravým tlačítkem na fotku a vyberte „Kopírovat adresu obrázku“). Poté na stránce images.google.com klikněte na obrázek fotoaparátu a vyberte, zda chcete obrázek nahrát, nebo zkopírovat. Vzápětí uvidíte, kde a kdy se na internetu tato fotografie objevila.

Příklad:

AKTUALIZOVÁNO: CIKÁNSKÉ ÚTOKY SE MNOŽÍ!

📅 31. srpen 2013 ✎ Redakce 👁 34855x

Aniž bychom současnou situaci chtěli přirovnávat k událostem v Českých Budějovicích, Varnsdorfu či Šluknově, není možno nevidět, že i v Prostějově přehořívá v otázce nezvladatelnosti Romů a především jejich nevybíravého až agresivního chování ve společnosti. „Když je vidím, raději přejdu na protější chodník,“ svěřila se Večerníku například mladá žena, která pochopitelně nechtěla být jmenována.

Kontext:

Redakce Prostějovského večerníku použila fotku z výtržností v Číně a místo obličeje Číňana vložila obličej, který vypadá romsky. Fotografie byla později doplněna textem „ilustrační fotka“, nyní je na webu označena jako „koláž“. U článku není uveden konkrétní autor, je podepsán redakcí.

Článek porušuje i další novinářské etické standardy, podle Syndikátu novinářů se redakce dopustila „vědomé a záměrné manipulace“. Titulek generalizuje, vzbuzuje strach a paniku. Novinář/ka vyvozuje ze dvou konkrétních případů dalekosáhlé závěry o strmě rostoucí romské kriminalitě, které nejsou nijak doloženy a jsou v rozporu se statistikami prostějovské policie. Většina obvinění v článku namířených proti Romům pochází od „ženy z Prostějova“.

Prostějovský večerník vydává společnost Haná Press, s. r. o., doména byla zaregistrována v roce 2003. Struktura webu připomíná klasické zpravodajské portály.

ODKAZY:

<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/syndikat-novinaru-prostejovsky-vecernik-se-dopustil-vedome-a-zamerne-manipulace-a-porusil-zakon-ktery-zakazuje-sireni><http://www.vecernikpv.cz/co-se-stalo/zpravodajstvi/3600-aktualizovano-cikanske-utoky-se-mnozi>

https://zpravy.idnes.cz/prostejovsky-vecernik-zneuziva-fotky-dyn-/domaci.aspx?c=A130903_105439_domaci_aba

7 STALO SE. ALE JINDY A JINDE

Texty, fotografie i videa mohou sloužit k manipulaci, i když jsou pravé a nejsou upravené. Stačí je vzít a dát k nim příhodný popis. Dva skutečné příklady takového užití: fotografie márnice v Mexiku byla ruskou propagandou vydávána za márnici na Ukrajině. Video z protestu taxíkářů z ledna 2016 se objevilo na Facebooku v únoru 2017 s popisem „Tohle je Paříž“, což budilo dojem, že video zachycuje konflikt s imigranty, který se v té době v Paříži odehrával.

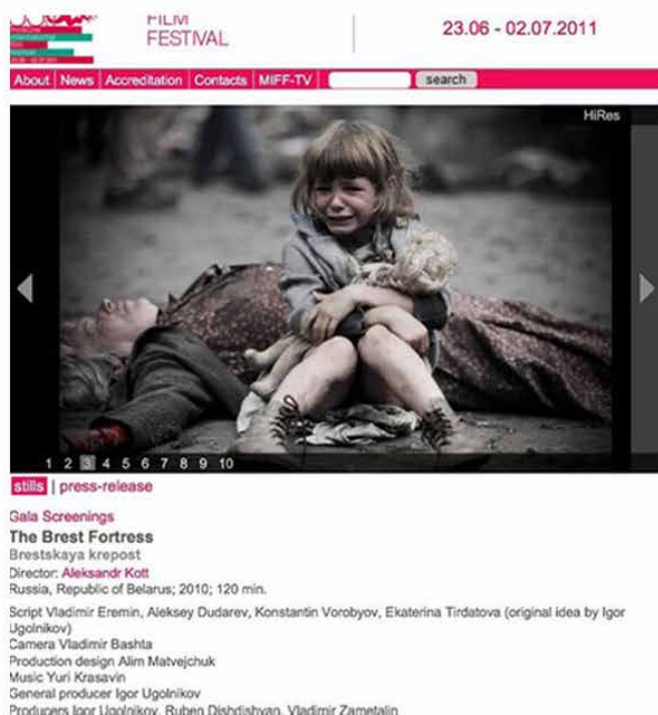
Jak se nenechat napálit? Nejlépe čerpat z důvěryhodných zdrojů a dohledávat si doplňující informace. Fotografie opět doporučujeme ověřovat v Google obrázky.

Příklad:

THIS IS NOT DONBASS, UKRAINE

IT'S AN IMAGE FROM A FEATURE FILM

©JD

Kontext:

Uživatelka na Twitteru prezentovala fotografie z hraného filmu jako snímek skutečného dítěte z ukrajinského Donbasu, které osiřelo v důsledku bojů ukrajinské armády.

ODKAZY:

<http://www.houpaciosel.cz/2017/03/25/fact-check-nig-pet-kroku-jak-overit-fotografii-na-internetu/>

<http://www.stopfake.org/en/russia-s-top-lies-about-ukraine-part-1/>